

Læknar eru hvattir til að koma á framfæri við ritstjórn eða pistlahöfund ábendingum um efni sem þeir vilja að fjallað verði um.

Dögg Pálsdóttir
lögfræðingur
Læknafélags Íslands

DoggP@lis.is

Trúnaðarlækningar

Í mörgum kjarasamningum er notað hugtakið *trúnaðarlæknir* í tengslum við óvinnufærni starfsmanns vegna veikinda eða slyss. Efnisatriði kjarasamningsákvæða um þetta efni eru oftast þau að sé starfsmaður óvinnufær skuli hann þegar tilkynna það yfirmanni, sem ákveður hvort læknisvottorðs skuli krafist og hvort það skuli vera frá trúnaðarlækni. Þá eru oft í kjarasamningum ákvæði um það að starfsmanni sé skylt vegna óvinnufærni af völdum veikinda eða slyss að gangast undir hverja þá venjulegu og viðurkenndu læknisrannsókn sem trúnaðarlæknir kann að telja nauðsynlega til þess að skorið verði úr því hvort forföll séu lögmat, enda sé kostnaður vegna viðtals við lækni og nauðsynlegra læknisrannsókna greiddur af launagreiðanda.

Stundum er sérstaklega vikið að því í kjarasamningi að launagreiðandi ráði lækni til þess að annast nauðsynlegt eftirlit með heilbrigði og heilsuvernd starfsmanna en jafnframt tekið fram að lækningarnar sé einnig trúnaðarlæknir launagreiðandans að því er varðar framkvæmd eftirlits með fjarvistum vegna veikinda.

Það er því nokkuð algengt að launagreiðendur, einkum á fjölmennari vinnustöðum, ráði lækni til trúnaðarlæknisstarfa eða geri samning við fyrirtæki sem bjóða trúnaðarlækningaþjónustu.

Um trúnaðarlækningar eru engar lögfestar reglur. Siðfræðiráð Læknafélags Íslands tók saman fyrir nokkrum árum leiðbeiningar um trúnaðarlækningar.¹ Í þessum pistli verður fjallað um trúnaðarlækningar, meðal annars með hliðsjón af leiðbeiningum Siðfræðiráðs.

Trúnaðarlækningar eru læknisstörf unnin í fyrirtækjum og stofnunum. Litið er svo á að allir læknar sem hafa almennt lækningaleyfi hér á landi geti tekið að sér slík störf. Í öllum störfum sínum er trúnaðarlæknir bundinn ákvæðum laga og reglna sem um læknisstarfið gilda, sem og siðareglum lækna.

Trúnaðarlæknir er faglega sjálfstæður í öllum trúnaðarlæknisstörfum sínum. Mikilvægt er að trúnaðarlæknir gæti þess að starfsmaður geri sér grein fyrir að sem trúnaðarlæknir hafi hann ákveðnum skyldum að gegna gagnvart fyrirtæki eða stofnun sem hefur ráðið hann til starfa.

Litið er svo á trúnaðarlæknir geti aldrei verið heimilislæknir starfsfólks þó sumir vinnustaðir bjóði starfsmönnum sínum upp á reglulega viðtalstíma við trúnaðarlækningarnar. Í slíkum tilvikum skiptir miklu að starfsmenn geri sér grein fyrir stöðu trúnaðarlækna.

Gert er ráð fyrir að trúnaðarlæknir veiti launagreiðanda ráðgjöf varðandi hollustuhætti, forvarnir og læknisfræðileg málefni viðkomandi starfsemi fyrirtækis hans. Sömuleiðis er gert ráð fyrir að trúnaðarlæknir leitist við að leiðbeina starfsmönnum um forvarnir, heilsuvernd og þess háttar. Í raun munu þó verkefni trúnaðarlækna vegna fjarvistar starfsmanna af völdum veikinda eða slysa oftast vera fyrirferðarmesti hluti starfans.

Í framkvæmd fara trúnaðarlæknastörf oftast þannig fram að launagreiðandi fær vottorð læknis um fjarvistir starfsmanns vegna veikinda eða slyss. Flestir læknar nota við þessa vottorðagerð staðlað form sem er til dæmis í Sögukerfinu og heitir læknisvottorð til atvinnurekanda v/fjarvistar. Í texta vottorðsins segir meðal annars: *Sé óskað nánari upplýsinga um sjúkdóm/slyss skal trúnaðarlæknir snúa sér til læknis þess er vottorð ritaði.* Ef launagreiðandinn telur þörf á því að skoða nánar ástæður þeirrar fjarvistar starfsmannsins sem um er fjallað í vottorðinu, felur hann trúnaðarlækni fyrirtækisins málið.

Í samskiptum milli læknis sem gefur út fjarvistavottorð og trúnaðarlæknis verður að líta svo á að hinum fyrrnefnda beri að svara öllum spurningum trúnaðarlæknisins er lúta að efni fjarvistavottorðsins og þar með þeim veikindum eða því slysi starfsmannsins, sem er ástæða fjarvistar hans. Trúnaðar- og

þagnarskylda læknisins sem gaf út fjarvistavottorðið kemur ekki í veg fyrir að hann svari slíkum spurningum trúnaðarlæknisins. Telja verður að sú skylda komi í veg fyrir að læknir svari hugsanlegum spurningum trúnaðarlæknis um heilsufar starfsmannsins sem eru utan við efni fjarvistavottorðsins.

Áður er vikið að því að fyrirtæki bjóði upp á trúnaðarlækningar og jafnvel fjarvistaskráningu vegna veikinda eða slysa. Í þeim tilvikum gerir launagreiðandi samning við fyrirtækið um fjarvistaskráninguna og tilkynnir síðan starfsmönnum sínum að fjarvistir vegna veikinda eða slysa beri að tilkynna fyrirtækinu.

Spyrja má hvort starfsmanni sé skylt að una því að launagreiðandi gefi honum fyrirmæli um að tilkynna fyrirtæki af þessu tagi um fjarvistir sínar vegna veikinda eða slysa í stað þess að leita til heilsugæslustöðvar eða heimilislæknis og afla fjarvistavottorðs. Á þetta hefur reynt hjá Persónuvernd í úrskurði nr. 2007/870 í svokölluðu „Grundarmáli“.² Af niðurstöðukafla úrskurðarins er ljóst að slíkt framsal á skráningu fjarvistar er heimilt að uppfylltum öðrum skilyrðum laga um meðferð persónuupplýsinga og persónuvernd nr. 77/2000. Í úrskurðinum er meðal annars á því byggt að kjarasamningsákvæði sem starfsmaðurinn starfaði eftir kröfðust þess að fjarvistir væru tilkynntar og skráðar. Fram kemur í úrskurðinum að skráning á eðli veikinda sé ekki heimil, hvorki launagreiðanda né þeim sem hann felur slíka vinnslu.

Skoðun á trúnaðarlækningum og þeim takmörkuðu leiðbeiningum sem til eru um þær sýnist gefa fullt tilefni til að settar verði ítarlegri reglur um starfsemina.

1. [lis.is/sidfraedi/umsagnir%20sidfraedirads/nanar/4919/trunadarlaekningar](https://www.lis.is/sidfraedi/umsagnir%20sidfraedirads/nanar/4919/trunadarlaekningar)
2. Úrskurðurinn er á heimasíðu Persónuverndar: [personuvernd.is/efst-a-baugi/urskurdir-og-alit/2008/greinar/nr/758](https://www.personuvernd.is/efst-a-baugi/urskurdir-og-alit/2008/greinar/nr/758). Á sambærilegt álitafni reyndi í álit Persónuverndar frá árinu 2011. Álitid er á slóðinni: [personuvernd.is/efst-a-baugi/urskurdir-og-alit/2011/greinar/nr/1180](https://www.personuvernd.is/efst-a-baugi/urskurdir-og-alit/2011/greinar/nr/1180)